

Asia: VN/20721/2023

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi työttömyysturvalain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Lausuttavaa palkansaajan työssäoloehdon pidentämistä koskevasta muutoksesta? (TTL 5 luku)

Nuorten pääseminen ansiosidonnaisen työttömyysturvan piiriin tulee pitkittymään kohtuuttomasti. Nuorten työsuhteet ovat pääosin osa-aikaisia ja lyhyitä. Usein on jo nyt nuorten vaikea saada 18 tuntia työtuntia viikossa ylittäviä sopimuksia. Nuorten työpaikat ovat usein ravintola-alalla, siivousalalla ja kaupan alalla, joissa osa-aikatyö on pääasiallinen työmuoto.

Lausuttavaa palkansaajan työssäoloehdon kertymistä koskevista muutoksista? (TTL 5 luku ja asetusmuutokset)

Esitys ei ota huomioon osa-aikatyötä tekevien matalapalkka-alojen työntekijöitä ja tällaisenaan esitys tulisi vaikeuttamaan heidän pääsyään ansiosidonnaisen työttömyysturvan piiriin. Kun palkkatukityö ei jatkossa kerrytä työssäolohtoa entistä useammat nuoret ja ikääntyneet työntekijät jäävät ansiosidonnaiset työttömyysturvan ulkopuolelle. Palkkatuettu työntekijä joutuu eriarvoiseen asemaan samassa työpaikassa työskentelevän samaa työtä tekevän työntekijän kanssa.

Lausuttavaa ansiopäivärahan perusteena olevan palkan määrittelystä? (TTL 6 luku ja asetusmuutokset)

Mielestämme perusteen tulisi edelleen olla työaika eikä palkka.

Lausuttavaa TTL 5 ja 6 luvun muutosten vaikutuksesta työttömyysetuuden maksamisen työvoimapolitiisiin edellytyksiin? (TTL 2 ja 2 a luku sekä 14 luvun 1 c §)

-

Lausuttavaa työttömyysetuuden sovittelun suojaosasta luopumisesta? (TTL 4 luku)

Suojaosan poistaminen tulee vaikuttamaan osa-aikatyön tai lyhyen työsopimuksen vastaanottamisen kannattavuuteen. Jos tienattu palkka vaikuttaa suoraan maksettavan työttömyysetuuden määrään tulee työttömyysilmoitusten käsittelyajat pitenemään, kun jokainen ilmoitus täytyy käsitellä ja laskea työntekijän toimesta. Myös esimerkiksi luottamustoimista maksettavat kokouspalkkiot vaikuttavat esitetystä mallissa työttömyysetuuteen eikä tämä kannusta

nuoria tai työttömiä osallistumaan demokraattiseen päätöksentekoon. Käytännössä esitetty malli kannustaa ottamaan työn vastaan vasta, kun siitä saatava palkka ylittää työttömyysturvan määrän.

Lausuttavaa lapsikorotusten poistamisesta? (TTL 6 ja 7 luku)

Muutoksen vaikutukset lapsiperheköyhyyteen tulee selvittää ennen lakimuutoksen tekemistä. Lapsikorotuksen poistaminen tulee siirtämään enemmän talouksia toimeentulotuelle ja siten lisäämään viimesijaisen sosiaaliturvan käyttöä. Perustoimeentulotuki on kaikkein byrokraattisin ja kannustavuudeltaan heikoin tukimuoto, sillä siihen vaikuttaa suoraan kaikki tienatut tulot. Lapsikorotuksen poistaminen ja ansiosidonnaisen työttömyysturvan työssäoloehdon pidennykset tulevat vaikuttamaan suoraan myös perheisiin, joissa on hyvin eritasoiset tulot puolisoitten välillä. Toimeentulotuessa huomioidaan koko perheen tulot ja toisen tulot voivat johtaa tilanteeseen, jossa toisella puolisoilla ei ole lainkaan tuloja ja hän on taloudellisesti täysin riippuvainen puolisoistaan. Yleensä osa-aikatulot kodistuvat myös naiseen ja ansiosidonnainen työttömyysturva voi mahdollistaa myös eroamisen esimerkiksi väkivaltaisesta parisuhteesta.

Lausuttavaa omavastuuajan pidentämisestä? (TTL 5 ja 7 luku)

Vertaaminen muihin maihin vaatisi tietoa työttömille tarjottavista tukitoimista työnhakuun sekä tarkempia tietoja kyseisten maiden työttömyysturvajärjestelmästä. Omavastuuajan pidentäminen tulee koskettamaan esimerkiksi päiväkotien ja koulujen henkilökuntaa, joiden työsuhteet katkaistaan aina kesäksi.

Lausuttavaa esityksen taloudellisista ja kansalaisvaikutuksista (ml. vaikutukset julkiseen talouteen, työllisyyteen ja kuntiin)?

Esitetyillä toimilla ei tulla saamaan kokonaistaloudellisia säästöjä, sillä kustannukset tulevat siirtymään perustoimeentulotuen (KELA) ja harkinnanvaraisten toimeentulotuen (Hyvinvointialueet) menoihin. Esitetyt muutokset eivät myöskään paranna työllistymistä, sillä kannatavaksi tulee käytännössä vain kokoaikatyö ja pitkät työsopimukset, joita ei nykyaikana ole juurikaan tarjolla. Ihmisen ihmisarvolle on aivan eri asia hakea ansiosidonnaista työttömyysturvaa kuin toimeentulotukea. Vaikutuksia lapsiperheköyhyyteen ei ole selvitetty riittävästi. Tulisi myös selvittää tarkemmin kohdistuuko muutokset erityisesti johonkin ihmisryhmään, esimerkiksi yksihuoltajiin tai yksin asuviin. Kun työn vastaanottamisesta tehdään kannattamatonta tullaan entistä useammin tilanteisiin, joissa joudutaan turvautumaan korkeakorkoisten kulutusluottojen ottamiseen erilaisten hankintojen yhteydessä. Tämä osaltaan vaikuttaa ihmisten ylivelkaantumiseen ja johtaa taloudellisiin umpikujiin.

Lausuttavaa muista vaikutuksista (ml. vaikutukset viranomaisiin ja yrityksiin)? TE-hallinnon henkilöstöä edustavaa tahoa pyydetään arvioimaan vaikutuksia TE-hallinnon henkilöstöön ja sen tehtäviin, erityisesti TTL 14 luku 1 c §:n osalta.

Muutosten jälkeen työttömyysturvan käsittely on hitaampaa ja haastavampaa, mikä tulee vaikuttamaan työntekijöiden tarpeeseen. Mitä enemmän asioissa on tulkinnanvaraakaan sitä enemmän tulee erilaisia päätöksiä samassa tilantessa oleville. Työpaikkoja ei ole yhtään sen enempää, eikä nämä toimet ainakaan kannusta työnantajia solmimaan kokoaikatyösopimuksia. Hyvinvointialueiden sosiaalialan ammattilaisilla yhä suurempi osa työajasta tulee menemään asiakkaiden ohjaamiseen ja neuvomiseen muiden etuuksien piiriin sekä avustamaan esimerkiksi toimeentulotuen hakemisessa.

Lausuttavaa siitä miten muutosten vaikutuksia voitaisiin seurata ja arvioida jälkikäteen?

Tulisi seurata vaikuttaako muutokset työllisten määrään ja ottavatko työttömät työnhakijat osaa aikatöitä vastaan enää muutosten jälkeen. Myös toimeentulotuen kuluja ja tuen piirissä olevien kotitalouksien määrää tulisi seurata.

Lausuttavaa voimaantulosta ja siirtymäsäännöksestä?

On kohtuutonta, että lausuntopyyntö on avoinna vain kaksi viikkoa. Ajassa ei mitenkään pystytä tekemään vaikutusarvioita. Asiasta on puhunut julkisesti myös lapsiasiavaltuutettu Elina Pekkarinen. Voimaantulo 1.1.24 on liian nopea aikataulu. Työmarkkinoiden tilanne ei muutu niin nopeasti, että aikataulu olisi perusteltu. Liian kireät aikataulut tulevat vaikuttamaan jopa perustuslaillisiin oikeuksiin.

Muuta lausuttavaa esityksestä?

Esityksessä ei ymmärretä nykyaikaisia työmarkkinoita eikä pienipalkkaisten tilannetta.

Klein Heidi
Pirkanmaan hyvinvointialue - Nuorten Ohjaamo Tampere